

Nr 40

Utlåtande i anledning av väckta motioner om försäkringsskydd för anförtrodda medel.

Första lagutskottet har till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 24 i första kammaren av herr *Jonasson* och nr 28 i andra kammaren av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.* I motionerna, vilka är likalydande, hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att frågan om obligatorisk försäkring mot förskingring, brand, stöld m. m. av medel och tillgångar, som genom domstols förordnande anförtros boutredningsman, god man eller förmyndare, måtte utredas och härav föranlett förslag framläggas i syfte att skydda vederbörande klienter mot förlust.

Motionerna har varit föremål för remissbehandling.

Inledning

Svensk rätt saknar bestämmelser om försäkringsskydd för anförtrodda medel. Vissa lagregler som på ett eller annat sätt anknyter till det nu aktuella spörsmålet, må emellertid här något beröras.

Genom överförmyndarens verksamhet underkastas förmyndarnas förvaltning av de omyndigas tillgångar en fortlöpande kontroll. I Stockholm finnes i stället för överförmyndare en stadens nämnd kallad överförmyndarnämnden. Vissa åtgärder med avseende å omyndigs egendom får icke företagas utan överförmyndarens medgivande. Såväl placeringen av penningmedel som förfogandet över värdehandlingar är sålunda i viss utsträckning beroende av överförmyndarens tillstånd. För omyndig delägare i dödsbo får endast med överförmyndarens samtycke slutas avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, och sådant samtycke fordras i allmänhet även för arvskifte i dödsbo vari omyndig äger del. Vidare får förmyndaren i regel endast med överförmyndarens samtycke låta den omyndige driva näring eller å dennes vägnar upptaga lån, ingå växelförbindelse eller borgen eller pantförskriva eller bortgiva egendom. För upplåtelse av servituts- eller nyttjanderätt till omyndigs fasta egendom kräves likaledes i regel överförmyndarens samtycke. Om förmyndaren hos rätten ansökt om tillstånd att försälja eller inteckna sådan egendom, åligger det överförmyndaren att i ärendet avgiva yttrande.

Med ledning av förteckning över den omyndiges tillgångar och andra redovisningshandlingar, som förmyndaren har att avgiva till överförmyndaren, skall denne granska förmyndarens förvaltning. Därvid skall särskilt tillses att tillgångarna är anbragta med erforderlig trygghet och att de lämna skälig avkastning samt att utgifterna för den omyndige icke överstigit vad som må anses skäligt. Överförmyndaren äger genomgå till förvaltningen hörande räkenskaper, betalningsbevis och andra verifikationer samt värdehandlingar. I fall där särskild sakkunskap erfordras äger överförmyndaren anlita annan att utföra eller biträda vid revisionen. Om granskningen ger anledning därtill, skall överförmyndaren bereda förmyndaren tillfälle att förklara sig samt i svårare fall påkalla rättens ingripande mot denne. Varje år skall överförmyndaren till rätten överlämna en uppgift (årsredogörelse) rörande tillsynen över förmyndarnas förvaltning under föregående år. Överförmyndaren skall därjämte föra bok angående de förmynderskap som inskrivits hos rätten och förteckning över ärenden rörande ej inskrivna förmynderskap.

Möjlighet finnes för rätten att om skäl därtill prövas vara för handen förelägga förmyndaren att lämna inteckning eller annan säkerhet för den omyndiges egendom.

Gör förmyndare sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövan- det av sin befattning, eller kommer han på ekonomiskt obestånd, och prövas han på grund härav vara olämplig såsom förmyndare, eller finnes han av annan orsak icke längre lämplig att inneha förmynderskapet, skall han entledigas.

Vad som sålunda föreskrives i fråga om förmynderskap är i huvudsak tillämpligt även å godmanskap.

Beträffande boutredningsmannaförvaltning kan kontroll över av rätten förordnad boutredningsman anordnas i två olika former, nämligen antingen genom en permanent tillsyn eller genom en tillfällig revision. Den första formen utövas av god man som av rätten, när bodelägare begär det eller rätten eljest prövar lämpligt, kan förordnas att öva tillsyn å boutredningsmannens förvaltning. Sådant förordnande undgås om boutredningsmannen ställer säkerhet för ersättning, som han kan finnas skyldig att utgiva. Det enklare kontrollförfarandet tillämpas när god man ej är utsedd. Rätten äger då på ansökan av delägare eller eljest förelägga boutredningsmannen att avgiva redogörelse för sin förvaltning eller ock förordna någon att granska förvaltningen och däröver avgiva berättelse.

I angelägenheter av vikt skall boutredningsmannen inhämta bodelägar- nas mening, där det lämpligen kan ske. Fast egendom eller tomträtt får ej av boutredningsmannen överlåtas utan delägarnas skriftliga, bevitnade samtycke eller, där det ej kan erhållas, rättens tillstånd.

Boutredningsman skall entledigas om han ej finnes lämplig eller av annan särskild orsak bör skiljas från uppdraget. Fråga om boutredningsmans

entledigande kan väckas av envar, vars rätt är beroende av utredningen. Oavsett huruvida särskild framställning göres, ankommer det i sista hand på rätten att ingripa mot boutredningsmannen för den händelse det blivit för rätten känt, att denne icke vidare är lämplig för sitt uppdrag.

Såväl förmyndare som boutredningsman är pliktig ersätta skada som han uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat den omyndige eller dödsboet. Motsvarande skadeståndsskyldighet föreligger för god man.

Vid 1940 års riksdag behandlades av första lagutskottet dels motion angående ökat skydd för omyndigas medel, som är underkastade det allmännas kontroll, utlåtande nr 37, dels motioner om beredande av ökad säkerhet för dödsbodelägaras intresse i fråga om dödsbos egendom, utlåtande nr 40.

I det första utlåtandet anförde utskottet bl. a. följande.

Det är ett viktigt allmänt intresse att omyndigas egendom beredes effektivt skydd. Kontrollen över förvaltningen av sådan egendom har också anförtrotts åt offentliga organ, överförmyndarna. Den viktigaste uppgiften för förmyndarkontrollen torde vara att förebygga att de omyndiga tillfogas ekonomisk förlust genom försummelse eller oredlighet från förmyndares sida. I sådant syfte ha genom 1924 års förmyndarskapslagstiftning införts detaljerade föreskrifter rörande placeringen av omyndigs egendom, redovisnings-skyldighet för förmyndaren, kontroll genom överförmyndare och domstolar o. s. v. Efter denna lagstiftnings genomförande torde en väsentlig förbättring i jämförelse med tidigare förhållanden ha inträtt. Erfarenheten har dock visat att luckor förefunnits i kontrollen och att omyndiga därigenom tillskyndats förluster. Genom de förslag som för innevarande riksdag framlagts i propositionen nr 107 har kontrollen över förmyndarförvaltningen i olika avseenden skärpts, varför det är att vänta att risken för skador av den art som i motionen beröres för framtiden skall minskas.

I utlåtande nr 40 uttalades till en början följande.

Under förarbetena till lagen om boutredning och arvskifte blev, såsom av utskottets redogörelse framgår, frågan om på vilket sätt dödsbodelägar skulle skyddas mot förluster genom boutredningsmans försummelse eller vårdslöshet föremål för ingående överväganden. Därvid berördes även den i nu förevarande motioner upptagna tanken på att föreskriva skyldighet för boutredningsmannen att ställa borgen eller annan säkerhet för sin förvaltning. Lagberedningen anförde därom att en sådan ordning skulle uppfattas såsom ett personligt misstroende och att den för övrigt skulle verka ekonomiskt betungande i många fall. Att lösa frågan genom någon form av ansvarighetsförsäkring vore enligt lagberedningens mening ej heller lämpligt; den ekonomiska belastning, som härigenom åsänkades samtliga dödsbon under boutredningsmannaförvaltning, syntes icke uppvägd av den fördel som ett sådant system innebure för rättsägarna i ett eller annat dödsbo. De skäl som sålunda anförts till stöd för den ståndpunkt lagen intager i förevarande avseende synas alltså jämt äga giltighet.

Motionerna blev i enlighet med vad utskottet hemställt avslagna av riksdagen.

Motionerna

Till stöd för sin ovan upptagna hemställan anför motionärerna följande.

Under senare år har förekommit ett betydande antal fall av förskingringar e. d. av personer som omhänderhaft andras medel, t. ex. boutredningsmän och förmyndare. Utöver moraliska och liknande aspekter på dessa spörsmål är det särskild anledning att uppmärksamma, att dylika fall nästan undantagslöst får den följden att klienterna blir lidande, emedan de endast till obetydlig del eller inte alls kan återfå de förskingrade medlen. Till skillnad från vad som förekommer inom företag, banker, kommuner etc. har i allmänhet dessa klienter inte skyddat sig mot förskingring genom försäkring. F. ö. torde de i inte så få fall helt sakna möjligheter därtill.

Frågan om förskingring eller avhändande på annat sätt av anförtrödda medel är givetvis av stor betydelse, om man i den inbegriper alla de fall då en person på ett eller annat sätt överlämnar medel till en annan person för förvaltning. I och för sig kunde det vara önskvärt att skapa ett skydd i samtliga sådana fall. Någon praktisk möjlighet härtill synes dock inte finnas.

Förhållandet synes dock vara väsentligt annorlunda i de fall det är fråga om förordnande av domstol av boutredningsman, god man eller förmyndare. Ett sådant förfarande innebär att samhället genom domstolen förordnar att en viss person skall omhänderha en annan persons medel och tillgångar. Då det befunnits att ett sådant förordnande innebär en viss risk att medlen skall förskingras, kan det med fog sägas att samhället borde ha förpliktelse att skydda klienten mot ekonomisk och måhända också ideell förlust.

Ett sådant skydd torde kunna skapas genom lämplig form av försäkring. Närmast till hands synes ligga att domstol, då den förordnar boutredningsman, god man eller förmyndare, tillser att de medel och tillgångar som den förordnade skall ha om hand försäkras till fulla värdet. Försäkringen borde gälla förskingring men också annat varigenom klienten kan avhändas tillgångar som anförtröts den förordnade, t. ex. brand och stöld.

Något omfattande administrativt förfarande synes inte krävas för en sådan ordning. Man torde kunna utgå från att befintliga försäkringsinstitutioner skulle vara villiga att lämna de åsyftade försäkringarna. Tecknandet av försäkringen skulle i varje särskilt fall kunna åvila den förordnade, som i samband med förordnandet skulle ges föreskrift härom och om att inom viss angiven tid till domstolen inkomma med bevis om att försäkring tecknats till tillräckligt belopp. Den förordnade skulle vidare kunna erhålla ersättning för försäkringskostnaden i samband med att han erhåller sitt arvode.

Genom ett sådant förfarande skulle de berörda klienterna bli helt skyddade mot att något av deras tillgångar avhändes dem och bl. a. undgå den väntan och oro rörande omfattning och art av vållande m. m. som regelmässigt uppkommer i sådana beklagliga fall som här åsyftats. Den straffrättsliga sidan av t. ex. ett förskingringsbrott skulle givetvis inte beröras, och beträffande ev. möjligheter att återfå förskingrade medel torde en försäkringsgivare ha betydligt större förutsättningar att tillvarata dessa än berörda klienter.

Remissyttrandena

Utskottet har på sätt § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från *hovrätten över Skåne och Blekinge*. Härjämte har tillfälle att avgiva yttrande över motionerna beretts *överförmyndarnämnden i Stockholm, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Svenska försäkringsbolagens riksförbund* samt *Folksam*.

Endast *Folksam* tillstyrker att utredning kommer till stånd. *Övriga remissinstanser* avstyrker motionen eller uttalar att särskild utredning ej kan anses påkallad.

Folksam förklarar sig dela motionärernas uppfattning att det finnes ett behov av ekonomiskt skydd på förevarande område. I yttrandet lämnas där efter följande redogörelse beträffande möjligheterna att ordna en lämplig försäkring.

De försäkringsformer som närmast kommer i fråga är garantiförsäkring, ansvarsförsäkring mot förmögenhetsförlust samt borgensförsäkring. Garantiförsäkringen innebär ett skydd mot försäkringring men den skyddar inte mot sådana fel som inte är brottsliga, t. ex. förbiseenden och försummelse. Ansvarsförsäkring mot förmögenhetsförlust är en specialform som kan tecknas av vissa kategorier, bl. a. överförmyndare. Tecknad av en överförmyndare har den uppgiften att skydda honom vid skadeståndsanspråk som beror på att en myndling gjort förmögenhetsförlust genom hans försummelse. (I förbigående må nämnas att den gängse typen av ansvarsförsäkring gäller för skadestånd som beror på personskada eller materiell skada på egendom, men den gäller inte för skadestånd på grund av ren förmögenhetsförlust). Borgensförsäkringen är en form av kreditförsäkring och innebär att försäkringsbolaget ansvarar för att en viss person är solvent, bolaget går s. a. s. i borgen för hans förpliktelser.

Det förefaller som om denna senare försäkringsform skulle vara det mest aktuella i sammanhanget. Detta kan illustreras genom antagandet att en bank fått uppdrag att göra en boutredning. Huruvida banken har garantiförsäkring eller ansvarsförsäkring behöver inte bodelägarna intressera sig för. Skulle någon bankens tjänsteman försäkringra eller göra sig skyldig till försummelse som medför skadeståndsskyldighet mot bodelägarna har dessa ju alltid möjlighet till att få ut det skadestånd som de kan vara berättigade till. Tack vare den offentliga kontrollen över bankerna vet man att dessa är solventa. Huruvida de sedan skyddar sig genom försäkring blir deras ensak.

Genom en borgensförsäkring garanteras att en av rätten förordnad privatperson blir — intill försäkringsbeloppet — gentemot klienterna solvent. Detta synes vara just vad som fordras för att ge det önskvärda skyddet, varken mer eller mindre.

Borgensförsäkringar tillhandahållas i Sverige endast av ett fåtal försäkringsföretag och torde hittills ha använts endast i kommersiella sammanhang.

I utlandet torde försäkringar av denna typ på sina håll vara ganska vanliga. T. ex. använder man i USA »bonds» i åtskilliga sammanhang där nå-

gon är redovisningsskyldig. Det bör för en utredning vara naturligt att skaffa upplysningar om förfaringssättet i vissa andra länder.

Borgensförsäkring kräver regelmässigt undersökning av den försäkrings-sökandes förhållanden; att gå i borgen för någon innebär ju egentligen samma vansklighet som att låna ut pengar till honom. Vi tror oss veta att de antydda försäkringarna i utlandet ger till resultat att betydligt mindre del av premierna betalas ut i ersättningar än vad som gäller i t. ex. brandförsäkring eller bilförsäkring. I stället går större delen åt till kostnaderna för undersökning och därmed utgallring av dem som inte bedömes vederhäftiga. Naturligtvis innebär den individuella prövningen, hur omsorgsfullt den än göres, inte någon garanti för misstag.

Innan man inför ett system med individuell prövning och därmed följande kostnader bör därför andra utvägar övervägas. Visar det sig att försäkringarna trots allt betyder mycket litet jämfört med det totala belopp som förvaltas av förmyndare m. fl., bör man undersöka möjligheten av något slags kollektiv försäkringsanordning utan individuella prövningar. Detta skulle då gälla för belopp upp till en viss storlek; vid mycket stora belopp kanske individuell försäkring blir ofrånkomlig.

I betraktande kommer möjligheten att staten s. a. s. står som försäkringsgivare, dvs. att staten tar ut en avgift på all egendom som beröres och i gengäld ersätter de förluster som uppstår.

Att överväga är naturligtvis om man kan lämna de fall där det rör sig om mycket små belopp utanför arrangemanget, åtminstone när det är fråga om legala förmyndare.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser väl det syfte som motionerna vill tillgodose vara behjärtansvärt men framhåller att införandet av en obligatorisk försäkring i föreslagna hänseenden måste anses vara en alltför långtgående åtgärd. Hovrätten anför att det måste anses åligga boutredningsman, god man eller förmyndare att i sedvanlig omfattning hålla av honom förvaltdad egendom brand- och stöldförsäkrad. Däremot föreligger, uttalar hovrätten, icke någon skyldighet att teckna försäkring mot risken för försäkringar. Sedan hovrätten erinrat om vissa garantier mot försäkring som lagen erbjuder fortsätter hovrätten:

Av praktisk betydelse torde även vara att domstol i största utsträckning brukar tillse att mera betydande egendomsförvaltning anförtros åt advokat. Den enligt rättegångsbalken anordnade tillsynen över advokatväsendet, liksom det kollektiva ersättningsansvar som advokatkåren upprätthåller tjänar härvid såsom viktiga garantier mot förluster till följd av att anförtrodda medel försäkras. I stor omfattning anlitas också bankernas notariatavdelningar för förvaltningsuppdrag.

En obligatorisk försäkring kan sålunda icke anses behövlig i samtliga de fall som motionärerna angivit. Kostnaden för denna drabbar ägaren till den anförtrodda egendomen. Om bestämmelser skall meddelas om försäkring mot försäkring av anförtrodda medel, bör dessa begränsas att avse allenast de fall för vilka försäkringsskyddet är av praktisk betydelse.

Hovrätten anser icke att den i motionerna upptagna frågan bör föranleda en separat utredning. Om emellertid en mera allmän översyn göres av bestämmelserna om tillsyn över förmyndarförvaltning och andra lagregler

som har samband därmed kan det vara motiverat att även det av motionärerna behandlade spørsmålet närmare överväges.

Överförmyndarnämnden i Stockholm åberopar såsom yttrande ett av nämndens kanslichef upprättat tjänstememorial. Häri anföres att någon form av skydd för anförtrodda medel är önskvärt, men att förslaget med individuell försäkring ej är en framkomlig väg. I memorialet uttalar nämndens kanslichef vidare följande.

Vad speciellt angår förmyndare — legala såväl som särskilt förordnade — och gode män är det enligt min mening icke administrativt möjligt att utan stor omgång genomföra och kontrollera en dylik allmän försäkringsplikt. Det synes icke heller rimligt, att ålägga alla föräldrar, som inskrives som förmyndare för sina barn, att teckna dylik försäkring. Man synes icke heller kunna bortse från att det ofta nog kan erfordras en omständlig värderingsprocedur för att fastställa det försäkringsbelopp som skall tecknas. En annan fråga är av vem och på vilka grunder beloppets storlek skall fastställas, om delade meningar råder. Ävenledes uppstår frågan om hur det skulle förfaras när en förmyndare eller god man tredskas och vägrar att teckna försäkring och åt vem i sådant fall skall uppdragas att teckna försäkring. Om en försäkring skall ha någon betydelse i nu förevarande sammanhang torde den böra tecknas omedelbart att gälla från den tidpunkt då förvaltningen tager sin början.

Skall skydd beredas genom försäkring synes det ligga närmare till hands att söka sig fram till en för alla förvaltare av annans egendom gällande, legal försäkring, t. ex. efter mönster av trafikförsäkring för motorfordon. Införandet av dylik försäkring torde dock kräva en vidlyftig administration.

Efter att ha erinrat om vissa lagregler särskilt beträffande ställande av säkerhet framhålles avslutningsvis följande.

Som ytterligare kontroll över boutredningsmän kan man de lege ferenda måhända tänka sig att — åtminstone såvitt avser dödsbon med omyndig delägare — boutredningsman förpliktas att, på sätt som gäller för konkursförvaltare, halvårsvis avge redovisning till förmynderskapsdomstol eller överförmyndare.

Med hänsyn till vad jag ovan anfört om svårigheterna att administrera den av motionärerna föreslagna försäkringsformen och då det eftersträfvade skyddet torde i första hand böra förverkligas genom utredning i annat sammanhang om fullständigande av redan gällande bestämmelser anser jag mig böra avstyrka motionen.

Sveriges advokatsamfund genom dess styrelse uttalar att under senare år antalet fall där det konstaterats att personer, som förvaltat andras medel, gjort sig skyldiga till förskingring ej kan sägas uppgå till ett betydande antal. Ej heller torde enligt advokatsamfundet brottsligheten i ifrågavarande avseende ökat under senare år även om avslöjade förskingringar uppgått till betydande belopp och riktat sig mot ett flertal klienter. Advokatsamfundet erinrar om att förskingringar av förmyndarmedel, som en gång i tiden var ganska vanliga företeelser, numera är ytterligt sällsynta. Inom advokatsamfundet pågår sedan många år tillbaka ett kontinuerligt arbete i syfte att förebygga oegentligheter. En kommitté har vidare tillsatts med

uppdrag att framlägga förslag till praktiskt genomförbara förstärkningar av skyddet för anförtrodda medel och andra tillgångar. I yttrandet omtalas att advokatsamfundet sedan 1954 har en särskild fond vars syfte är att bereda samfundet möjlighet att bidra till upprättande av skada till följd av brottsligt förfarande från advokats eller hos advokat anställds sida. Alla dödsbon som gjort framställning om ersättning på grund av försäkringring begången av advokat, har — på ett fåtal undantag när — fått sina förluster till fullo ersatta. I yttrandet anföres slutligen följande.

Motionärerna föreslår nu ett obligatoriskt försäkringsskydd för medel och andra tillgångar, som i enlighet med domstols förordnande förvaltas av boutredningsman, förmyndare eller god man. Tanken är icke ny, och den är enligt styrelsens mening värd att ytterligare övervägas, även om det skäl som motionärerna anfört — nämligen att samhället borde ha en förpliktelse att skydda klienten mot skada därför att en domstol meddelat förordnandet — knappast synes ha större tyngd, i varje fall icke generellt sett. Nämnda synpunkt kan möjligen sägas ha ett visst berättigande i fråga om förmyndarskapen och flertalet godmanskap. I fråga om vissa godmanskap och särskilt i fråga om boutredningsmannaförordnanden förhåller det sig däremot i mycket stor utsträckning så, att vederbörande intressenter ingalunda av domstolen »påtvings» någon förvaltare som de icke själva vill ha. Det vanliga är tvärtom, särskilt i fråga om dödsbon, att förordnande meddelas en person, som vederbörande själva utvalt och om vars förordnande de själva hemställt.

Den av motionärerna skisserade ordningen lider, såvitt den avser dödsbon, av den uppenbara svagheten att den skulle innebära försäkringsskydd endast i sådana fall där ett boutredningsmannaförordnande meddelas. Det stora flertalet boutredningar torde emellertid verkställas utan att någon boutredningsman förordnas; dödsbodelägarna lämnar i stället fullmakter till den person åt vilken de uppdrar att ombesörja utredningen. I dessa fall skulle icke något försäkringsskydd förefinnas. Man bör nog icke heller bortse ifrån att, om motionärernas förslag skulle genomföras, konsekvensen måste antagas stundom bli den, att dödsbodelägarna för att undgå de säkerligen icke oväsentliga kostnaderna för en försäkring, vilken de måhända betraktar som helt överflödig, föredrar att lämna fullmakter i stället för att begära förordnande av boutredningsman, en utveckling som ur andra synpunkter icke vore lycklig.

Som en detaljmärkning mot motionärernas förslag sådant det av dem skisserats må framhållas att det icke är realistiskt att utgå ifrån att domstolen, då den förordnar boutredningsman, skall tillse att »de medel och tillgångar som den förordnade skall ha hand om försäkras till fulla värdet». När domstolen förordnar boutredningsman, vet domstolen i regel icke vilka medel och tillgångar boutredningsmannen skall ha hand om. Detta får domstolen icke veta förrän bouppteckningen inlämnats för registrering, och detta kan som bekant dröja avsevärd tid. Det är då svårt att se hur domstolen skall kunna vid boutredningsmannaförordnandet bestämma vilket belopp försäkringen skall avse. Även andra detaljmärkningar kan framställas, men styrelsen anser det icke erforderligt att nu närmare ingå på dessa.

Med allt erkännande av att den av motionärerna framförda tanken är beaktansvärd och förtjänar ytterligare undersökning anser styrelsen att

det vore opraktiskt att göra motionärernas förslag till föremål för en särskild utredning. Frågan utgör blott en liten del av det mycket större problemet hur skyddet för anförtrödda medel och andra tillgångar skall kunna utbyggas och förstärkas. Den mångfald frågor som detta problem innesluter bör behandlas i ett sammanhang.

Av skäl som nu angivits anser sig styrelsen icke kunna tillstyrka bifall till motionerna.

Föreningen Sveriges häradshövdingar anför till stöd för sin hemställan att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd följande.

Föreningen har sig icke bekant att det under senare år skulle ha förekommit ett så betydande antal fall, då av domstol förordnad boutredningsman, god man eller förmyndare förskingrat honom anförtrödda medel, att något behov av sådant försäkringsskydd, som det motionärerna avser, därigenom nu skulle aktualiserats. För att i någon mån belysa den väckta frågans begränsade betydelse i fråga om boutredningsmännen må erinras om att åtminstone 95 procent av alla boutredningar handhas av personer, som utses av arvingarna själva, utan något domstolsförordnande. Av återstående fem procent utföres säkerligen mer än tre fjärdedelar av advokater, beträffande vilka skydd redan finnes ordnat av advokatsamfundet eller av banks notariatavdelning. Det återstående fåtal boutredningsmän, vilka skulle beröras av den med motionerna åsyftade obligatoriska försäkringen, utses nästan undantagslöst i enlighet med arvingarnas önskemål. Det är sålunda fråga om ett eget fritt val på egen risk. Anledningen till att boet avträdes till förvaltning av boutredningsman är dessutom ofta att arvingarna önska vinna befrielse från ansvar för den dödes gäld — egendomen torde då vara ringa — eller för att få gemensam företrädare för boet.

Vad härefter angår godemännen, förordnas de flesta av dessa att vid boutredning och arvskifte bevaka omyndiga eller på okänd ort vistande arvinges rätt. Personvalet sker nästan undantagslöst i enlighet med hemmavarande arvingarnas förslag. I ett stort antal fall kommer godemännen aldrig att anförtröas några medel eller tillgångar och får heller icke något arvode. Han tillser endast att hans huvudmäns intressen tillgodoses vid arvskiftet. I dessa fall, vilka torde vara flertalet saknas behov av försäkring och i åtskilliga andra kan tillgångarna icke rimligen bära en försäkringsavgift. Någon gång anförtröas godemän emellertid en omfattande egendomsförvaltning och för dessa fall skulle en obligatorisk ansvarsförsäkring sålunda vara motiverad. Vad som framför allt brister, är emellertid att det icke alltid tillses, i första hand av överförmyndare och av huvudmännen själva, att bankmedel omedelbart spärras och att godemännen så snart ske kan redovisa sina uppdrag. Om förvaltningskontrollen i dessa avseenden skärptes skulle riskerna för försakingring i huvudsak elimineras. Detta gäller även förmynderskapen. Beträffande dessa, vilka naturligtvis utgör den allvarligaste gruppen, förblir säkerligen många försakingringar opåtalade, därför att den omyndige, sedan han blivit myndig, sällan kan eller vill väcka talan mot eller annåla förmyndare, som vanligen är en nära anhörig. Myndlingen erhåller knappast av samhället den hjälp till granskning av förmyndarens redovisning, han borde erhålla. Alldeles säkert sker av denna anledning ej sällan rättsförluster. Som lätt inses skulle emellertid en obligatorisk ansvarsförsäkring icke råda bot i detta avseende. Den skulle i de

allra flesta fall endast medföra att den omyndige belastades med en försäkringsavgift till ingen nytta.

Föreningen Sveriges stadsdomare genom föreningens styrelse anser sig icke kunna tillstyrka bifall till motionärernas hemställan, enär det synes styrelsen som om tillräckliga skäl icke föreligger för den föreslagna reformen. I yttrandet framhålles att det varit önskvärt med uppgift om dels i vilken utsträckning försäkring av anförtrodda medel förekommit bland den krets av personer, som avses med motionen, dels ungefärlig kostnad för en försäkring. Styrelsen anför därefter följande.

Det är naturligtvis en ringa tröst för den som drabbas av att honom tillhöriga medel försingras, att hans fall är förhållandevis sällsynt. Enligt styrelsens mening kan man likväl icke undvika att taga hänsyn till intensiteten av förekommande försäkringsfall, då man bedömer behovet av den föreslagna försäkringsplikten. Det bör icke förekomma, att man pålägger samtliga med motionen avsedda personer en dylik plikt utan att bärkraftiga skäl framlägges härför, detta icke minst då kostnaden för en försäkring väl kan antagas bli av en icke helt obetydlig storleksordning. Motionärerna synes dessutom något väl starkt ha betonat den omständigheten, att vederbörande förordnas av »samhället genom domstolen». Det är visserligen i och för sig riktigt och en viss prövning av vederbörandes lämplighet förekommer givetvis också men det bör icke bortses ifrån att den som förordnas såsom regel är föreslagen av sökanden i ärendet. Det bör också erinras om att flertalet boutredningar äger rum utan att av domstol utsedd boutredningsman anlitas. Även om den av motionärerna föreslagna reformen genomföres, skulle sålunda alltjämt huvudparten av förefintliga dödsbon komma att bli utan det skydd, som motionärerna önska tillskapa.

Svenska försäkringsbolagens riksförbund, som avstyrker den föreslagna utredningen, uttalar i sitt yttrande att på grund av lagbestämmelser det redan i dagens läge föreligger skyldighet för boutredningsman, förmyndare eller god man att genom försäkring skydda anförtrodd egendom för skada genom brand, stöld eller dylikt. Riksförbundet påpekar att egendomens förvaltare ofta endast har att upprätthålla ett redan befintligt försäkringsskydd. Härefter anför riksförbundet följande.

Med hänsyn till att sålunda anförtrodd egendom regelmässigt torde vara antingen betryggande förvarad eller försäkrad och då enligt riksförbundets uppfattning frekvensen av skadefall (brand, stöld etc.) där skadan icke blivit ersatt icke torde vara särdeles stor, synes ej finnas skäl att föreskriva ett obligatorium beträffande nu avsett försäkringsskydd.

Varje obligatorium medför administrativa besvär och kostnader. Det är ej tillräckligt att i samband med förordnande av boutredningsman m. fl. konstatera att försäkring tecknats. Så snart förvaltningen pågår mer än ett år måste även kontrolleras att förnyelsepremier erlägges. Vidare kan förändringar i fråga om egendomens värde och sammansättning föranleda ändringar av försäkringsskyddet. Vid ett obligatorium måste även detta kontrolleras. En dylik kontroll förefaller dock riksförbundet ej stå i rimlig proportion till det praktiska behovet.

Något annorlunda är förhållandet beträffande ansvarighetsförsäkring (er-

sätter den skada som t. ex. boutredningsman av vårdslöshet vållar dödsbo) eller garantiförsäkring (ersätter skada som t. ex. boutredningsman vållar dödsbo genom oredlighet).

I fråga om den förstnämnda försäkringsformen må nämnas att advokater regelmässigt torde teckna dylik yrkesansvarighetsförsäkring. Såväl när det gäller uppdrag som boutredningsman som i än högre grad god man och förmyndare förekommer emellertid i stor utsträckning även andra yrkeskategorier, vilka mera sällan torde ha tecknat yrkesansvarighetsförsäkring. Här skulle därför möjligen motionärernas förslag kunna ha en funktion att fylla. Sannolikt skulle dessutom kontrollen av att ansvarighetsförsäkring vidmakthålles kunna ske på ett relativt enkelt sätt. Riksförbundet vill emellertid trots detta ifrågasätta om ett obligatorium är påkallat. Frekvensen av fall där rättsförlust eller annan skada genom vårdslöshet vållats av boutredningsman, förmyndare eller god man torde icke vara särdeles stor, bl. a. enär vederbörande domstol har att tillse att den som förordnas att utföra ifrågavarande uppdrag är lämpad därtill.

Frågan om garantiförsäkring, som redan nu kan tecknas av t. ex. dödsbodelägare till skydd mot boutredningsmans oredlighet, synes böra betraktas på i stort sett liknande sätt som frågan om ansvarighetsförsäkring. De fall, där förskingring eller liknande brott drabbar dödsbodelägare, myndling och därmed jämställd person, torde icke vara många även om de helt naturligt tilldragit sig stor uppmärksamhet. Liksom ifråga om ansvarighetsförsäkring torde visserligen icke större komplikationer beträffande kontrollen av ett obligatorium behöva befaras. Det synes emellertid knappast lämpligt att införa ett obligatoriskt försäkringsskydd, när ett mera allmänt behov av försäkring icke kan påvisas. Det kan vidare erinras om att Sveriges Advokatsamfund för att trygga klientmedel bildat en särskild ersättningsfond i stället för att teckna försäkring. Det trygghetsproblem, som föreligger med hänsyn särskilt till oredlighet hos ifrågavarande uppdragstagare, bör över huvud taget betraktas ur ett vidare perspektiv än försäkringssynpunkten. Bland annat förefaller revisions- och redovisningsfrågor böra beaktas.

Sammanfattningsvis vill riksförbundet uttala, att obligatorisk försäkring icke bör föreskrivas om icke tungt vägande skäl talar härför. Sådana skäl kan ej åberopas beträffande försäkring mot brand, stöld etc. som kan drabba anförtrodd egendom. Ej heller i fråga om ansvarighetsförsäkring eller garantiförsäkring synes av ovan angivna skäl ett obligatorium böra ifrågakomma. Spridningen av de skilda försäkringsformerna torde väl kunna ombesörjas av försäkringsgivarna.

Utskottet

I förevarande motioner hemställas om utredning och förslag beträffande obligatorisk försäkring mot bl. a. förskingring av medel, som anförtros av domstol förordnad förmyndare, god man eller boutredningsman.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen finnes ej lagstadgat försäkringsskydd för tillgångar varom nu är fråga. Däremot förekommer regler som syftar till att i annan form tillskapa skydd mot oegentligheter. Sålunda torde t. ex. den viktigaste uppgiften för den av offentligt organ ut-

övade förmyndarkontrollen just vara att förebygga att omyndig tillfogas ekonomisk förlust genom försummelse eller oredlighet från förmyndares sida.

Motionärernas önskemål att söka förstärka skyddet är i och för sig be- hjärtansvärt. Såsom flera remissinstanser framhållit torde det dock vara tveksamt om den av motionärerna anvisade utvägen med obligatorisk försäkring är framkomlig. Enligt vad utskottet erfarit kommer emellertid inom kort en utredning att tillsättas med uppgift att företaga en allmän översyn av förmynderskapslagstiftningen. Det kan förutsättas att spörsmålet om skydd för tillgångar som förvaltas av förmyndare eller god man kommer att uppmärksammas av den tillämnade utredningen. Härigenom kan syftet med motionerna i denna del bli tillgodosett. Vad därefter gäller dödsboförvaltning vill utskottet erinra om att enligt vad vid remissbehandlingen upplysts det övervägande antalet boutredningar handhaves av personer, som utses av arvingarna själva utan något domstolsförfarande. När åter domstol förordnar boutredningsman torde härtill mången gång utses sådan beträffande vilken visst skydd redan finnes såsom advokat eller banks notariatavdelning. Det kan därför antagas att ett genomförande av motionärernas förslag skulle beträffande dödsbomedel medföra ringa nytta i förhållande till de kostnader och den omgång som skulle vara förenade med en obligatorisk försäkring. Utskottet kan således ej heller i denna del biträda motionärernas utredningsyrkande.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 24 och II: 28, icke måtte för-
anleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 november 1964

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlqvist, Erik Svedberg, Arvidson, Wikner, Hilding och Helge Karlsson;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson, fru Boman, herrar Svensson i Vä, Keijer*, fröken Bergegren, fru Lindekvist och herr Martinsson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.